

(of „gemeene verschil van tot dit punt inzien weer valt nog niet n nut hebben, ongeacht de linge kerkelijk-maakt.

belang, welke szins omlijnde rāt men zegt denkt, ja dan ar, waarop men wil. Niet er zijn werk eformeerde ge verder rede-ethode volgen. ij niet wezen, dat anderen, eneermethode ngen”, zonder te hebben. deneering, ter n den laatste uikt, die niet

iden we. neen, vroeger ens even erg, orkeerde rede- stie heeft ons or de leer en gstelling voor ornamenteel ge- en deze heeft worden mag, at de gerefor-eleerd op dit ratie-leer voor- n kennen; het egenover, dan us” offerande, etc. Zulke ingeheld” vōr gratie daaren-meene of ge-tematisch uit- zij het spoor, theoloog een odloopen. Mei le van jonger

denk ik zelfs ander spoor vehikels der eologia natu- die inmiddels

verwonderlijk. verstaan, hoe at Gods alge- en culturele) en de Schrift t is een leer, r z.g. „natuur- kerk en de n God ver- in systeem ze beide stuk- net sympathie h de konkreet it tegentreedt, r gereserveerd

redeneer- en onderlijk, voor ebben de leer meren, en die een met het f iemand zoo acht.

ok niet bij de f wat vreemd. met z'n allen het hoofd vol- ratie-theorieën, ischerpen van ingen hebben, e-scholing ge- g geven moest, en jongelingen gen me t beeld

ne en gemeene

vergeven, want 'tis reëel in dit geval. Maar wie der jongelingen is in de geheimenissen der „natuurtheologie” groot geworden? Waar zijn de speciale en schematische leidraden over dit onderwerp? Welke predikant van den laatste tijd (ik bedoel nu van de laatste decennien) wist hij zijn intree genoeg van de „natuurlijke theologie” af, genoeg, om er even vlot een causerie over te kunnen houden, als hij het over de kwestie der gemeene-gratie doen kon?

En deze gang van zaken nu is vreemd, als men hem „op zichzelf” zou willen bezien. Immers, het is een feit, dat de gereformeerden uit den eersten tijd veel meer over die „natuurlijke theologie”, dan over de „gemeene gratie” gesproken en geschreven hebben. De verhouding in de verdeeling van de aandacht is bij hen net precies het tegenovergestelde van wat ze is bij ons. Hoewel in den tijd der vaderen over de „theologia naturalis” (natuurlijke theologie) zeer breede en afzonderlijke en gedocumenteerde verhandelingen geleverd zijn, hebben wij, hun zonen, vrijwel daarmede afgedaan. Een studievak als „natuurlijk” is onder ons nergens in eere geweest; of het in Apeldoorn thans nog bestaat, weet ik niet, maar zeker is het, dat het voorlooppig geen kans krijgt onder ons, en in den laatste tijd nooit serieus beoefend is. Feitelijk hebben wij de „theologia naturalis” cadeau gedaan aan elkaar, zonder ook maar — en dat is nu juist waar het op aankomt — het accent te willen verzwakken, dat ligt op de bekende belijdenis-uitspraak, dat de schepselen gelijk als letteren zijn, uit welke Gods kracht en wijsheid kennelijk zijn. We hebben praktisch elkaar toegegeven, dat het wat anders is, God ook uit deze „letteren” te kunnen kennen, dan van een uitgewerkte „natuurlijke theologie” te mogen spreken. Doch daar staat dan weer het andere feit tegenover, dat van de algemeene-genade-leer hoewel deze bij de vaderen bij lange na niet zō nadrukkelijk in systeem gebracht is, wēl een min of meer systematisch overzicht aan onze opgroeiende jeugd gegeven werd.

Achter dit alles ligt natuurlijk de invloed van Dr A. Kuiper. De directe oorzaak van het verschijnsel is dan meer de wijze, waarop — geheel begrijpelijk — diens werk door zijn bewonderende tijdgenooten is ontvangen en doorgegeven: dankbaar, maar soms een beetje al te gauw voldaan.

Dit alles nu dient in rekening gebracht te worden om te verstaan, waarom speciaal in den laatste tijd over de gemeene gratie redeneeringen in zwang kwamen, die voor een deel een onjuiste methode volgden. In betrekking tot de „natuurlijke theologie” was m.i. de bewijsmethode bij de theologen van vroeger te verwerpen; de reeds besproken negatieve houding van de tegenwoordige „zonen” dezer „vaderen” is in dezen dan ook een sprekende kritiek. Maar juist omdat de klassieke gereformeerden in betrekking tot de gemeene gratie het niet tot een bepaalde, vaste theorie gebracht hebben, doch vrijwel bij losse aanduidingen zijn blijven staan, juist daarom liepen zij veel minder gevaar, zich in speculaties te verliezen, welke den eigen gereformeerden bouwstijl in aanwijsbare onderdeelen verloochenden. Dat gevaar wordt eerst acuut, als men zelf een systeem-van-leer ontwerpt, of het systeem van een leermeester aan anderen doorgeeft, in overzichten, excerpten, lei-draden etc. Het exciperen heeft den verstandigen altijd deugd gedaan. Maar den onverstandigen, en den onmondigen, is het een krachtige verzoeking ten kwade.

Dit heeft zich, dunkt me, ook bewezen, in de wijze, waarop Dr Kuipers werk is doorgegeven aan een volgende generatie. Tegenwoordig heet het bij sommigen „factie-vorming” als iemands gedachten worden gepopulariseerd, of het voornemen daartoe aangekondigd wordt. Ware dit juist, dan stond het wel zeer slecht met ons allemaal er voor: want wat is al niet gedaan om Kuipers ideeën — ook bij zijn leven — te populariseren?

Intussen: gevaarlijk is dat altijd, gelijk we opmerkten. Het had ook zijn gevaarlijken kant in de popularisering van Kuipers-gemeene-gratie-leer.

Met name denk ik hier aan het in den titel aangegeven onderwerp.

We willen dan ook in enkele korte opmerkingen daarover spreken in een volgend nummer.

K. S.

Kinderlooze Huwelijken.

Van tijd tot tijd verschijnen er in onze weekbladen en tijdschriften statistieken, die een beeld geven van den loop der bevolking, van de kindergeboorten bij de verschillende gezindten, van het aantal leerlingen, dat de lagere school moet bezoeken, zoowel in de groote steden als op het platteland.

Aan deze statistieken worden door de verantwoordelijke redacteurs bijna zonder uitzondering eenige opmerkingen toegevoegd van dezen aard: Hoe het feit verklaard moet worden, dat het aantal geboorten bij vrijwel alle bevolkingsgroepen zich in dalende lijn beweegt, en hoe er gedacht moet worden over de omstandigheid, dat bepaalde scholen steeds meer ontvolkt worden. En voorzichtig wordt dan in sommige gevallen de vraag gesteld of misschien ook bij degenen, die tot de kerk des Heeren behooren zondige practijken in het huwelijksleven ingang vinden.

Dat alles is te verstaan. Hoewel er wellicht slechts enkele symptomen zijn, die zouden kunnen wijzen op een verlaten van den weg, die is naar Gods Woord, is het toch goed, dat gewezen wordt op en geroepen wordt tot een getrouw leven bij het licht van de Heilige Schrift.

Daar moet echter iets anders naast gesteld worden. Er moet niet alleen gewaarschuwd worden, tegen ver-

keerde practijken, er moet ook in het geloof geroepen worden om den zegen van God over het huwelijk van de Christenen. Niemand zal ontkennen, dat dit niet gebeurt, maar het gebeurt misschien niet genoeg of niet op de rechte manier.

Eenigen tijd geleden werd althans door iemand — het was een vrouw — de opmerking gemaakt, dat er in de kerk zoo weinig gebeden werd voor hen, wier huwelijk kinderloos bleef. Zij had jarenlang verschillende predikanten gehoord in allerlei plaatsen, ook voor de radio, maar zij had zelden of nooit hooren bidden voor hen, wier huwelijk niet met kinderen was gezegend geworden.

Er is iets in deze opmerking, dat ons moet toespreken.

Er wordt geregeld in onze kerken gebeden voor onze zieken, voor degenen, die vervolgd worden, voor hen, die in allerlei inrichtingen van barmhartigheid verpleegd worden en voor vele kruisdragers meer. Maar wordt er inderdaad een gedurig gebed opgezonden voor hen, wier huwelijksverwachtingen on vervuld bleven en wier woning ledig bleef in den loop der jaren?

Laat de kerk haar roeping verstaan en in den ambtelijken dienst blijven roepen om kinderen. Laat de kerk bidden met en voor hen, wier moederschoot niet geopend werd. De zegen van den Heere over het gemeentelijke leven zal grooter zijn dan wanneer alleen gewezen wordt op — vermeende — zondige practijken en allerlei verborgen ongerechtigheid. Grooter zegen — niet alleen in dien zin, omdat onze God is een Hoorder en Verhoorder der gebeden, maar ook zō, omdat door het positiever roepen om kinderen de overtreders van 's Heeren geboden machtig in hun ziel kunnen worden gegrepen, zoodat zij tot bekeering komen en wandelen gaan in de gehoorzaamheid van het geloof.

H.-K.

H. M.

„Geestelijke” verzorging tijdens de Jamboree.

Ik heb een bezoek gebracht aan de Jamboree, gelijk zooveel duizenden met mij. Dat was heel interessant. 'k Ging er naar toe, speciaal met de bedoeling eens te zien, hoe het met de verzorging van de geestelijke belangen der deelnemers gesteld was. Vooral de Roomschen zijn daarin zeer trouw. Er is geen kamp of sub-kamp, dat niet zijn altaar en beeldjes heeft; elke groep heeft zijn eigen geestelijke. Op een groote open ruimte staat een groot altaar, waar des Zondags de Heilige Mis wordt opgedragen.

1 Augustus was een groote groep naar Haarlem geweest om in de groote Cathedraal „St. Bavo” de Heilige Mis bij te wonen.

Frappant vond ik, wat te lezen stond in het verslag daarvan in de „Jamboree-post” (een eigen krant) van 2 Augustus:

„Plichtig stil was het op het oogenblik van de consecratie. Men voelde het, de groote Hopman Christus kwam in ons midden.”

Hier hebben we weer zoo'n typisch staaltje van de manier, waarop de Roomschen alles annexeren voor hun geestelijke belangen. Maar is het eigenlijk niet erg profaan, om Christus de groote Hopman te noemen? In zoo'n beweging is toch geen plaats voor Gereformeerde jongeren.

J. M. J. B.

Een belangrijk boek.

Zooals men weet, heeft Ds S. G. de Graaf van Amsterdam, bij Kok te Kampen, een boek het licht laten zien, dat ten doel heeft, hulp te bieden bij de vertelling van de Heilige Schrift.

Ds de Graaf neemt daarvoor als titel: „Verbondsgeschiedenis”.

Nu het eerste deel, het O. T. behandelende, gereed is, lijkt het me gewenscht, de aandacht van diegenen, die het nog niet kennen, daarop te vestigen.

Dat het tweede deel, voor het N. T., nog niet verschenen is, behoeft m.i. geen bezwaar te zijn, dit boek in de pers te bespreken. „De Standaard” besprak zelfs aflevering voor aflevering.

Want de belangrijkheid van dit werk ligt toch vooral in het eerste deel.

In „De Reformatie” van 1 November 1935 schreef ik een artikel over de behandeling der Bijbelsche Geschiedenis. Ik liet daarin uitkomen de noodzakelijkheid om bij de vertelling uit de Schrift Christocentrisch te zijn. Het boek van de Graaf wil nu een leidraad zijn, die van deze gedachte uitgaat.

Dit is eigenlijk de eerste werkelijke handleiding voor de behandeling der Schrift op school, die niet alleen met deze gedachte rekening houdt, dat doen ze allen wel, maar deze gedachte als uitgangspunt, als centrum, neemt.

Nu ligt het wel voor de hand, dat dit bij de behandeling van het O. T. op groter moeilijkheden stuit, dan bij die van het N. T. Men vergisse zich echter niet. Uitgesloten, dat men bij het N. T. niet Christocentrisch vertelt, is het niet. Het is heel goed mogelijk, dat iemand, die over het verraad door Judas vertelt, niet over het lijden van Christus vertelt.

Dit boek is gedeeltelijk ontstaan uit de behandeling der Schrift voor een Zondagsschoolcursus, maar het is toch niet alleen daarvoor bedoeld. Het raakt ieder, die Bijbelsche Geschiedenis vertelt.

De Graaf zegt in de Inleiding, dat het doel van de vertelling is „te bewegen tot het geloof”.

Nu dient er m.i. wel verschil gemaakt te worden tusschen de vertelling op Zondagsschool en Evangelisatiecursus enerzijds en die op onze Christelijke of liever Gereformeerde scholen anderzijds.

De Graaf wijst daar zelf reeds op, waar hij op bl. 1 van de Inleiding zegt: Het is de vraag, of datzelfde doel ook gesteld moet worden bij de vertelling op de

De verbeelding der schalmen.

Aan de zachte hand van den droom werd ik gevoerd in het atelier van een goudsmid. In de nachtelijke stilte kwam de sprake der glanzende tot mijn gemoed. Mijn voeten hadden lang gesleept over de keien van de sombere slum, maar nu begonnen de verdoofde snaren der schoonheids-ontroering in mij te trillen. Ik voelde mijn geest als opgeheven tot dien grooten en hoogen berg, waarop de Stad ligt van zuiver goud, zijnde zuiver glas gelijk. Stil sprak ik den grooten droomer na: „en ik wenschte zeer daarin te zijn!”

Langzaam, heel langzaam gewenden mijn oogen zich aan de omgeving en begon ik de details te onderscheiden. Tegen den muur hingen onderscheiden gouden horloges aan kettingen. Dunne, aristocratische remontoirs aan matgouden kettingen en eenvoudiger klokjes voor den burgerman. Maar allen van goud. Hoe duurder 't horloge was, des te gedempter klonk zijn spraak en hoe fijner de ketting, des te zachter was haar glans. Ik luisterde naar het rhythmisch getik en mijn moede oogen gingen te gast aan de fijne schittering.

Maar op eens werd de rust verbroken. Ik hoorde harde stemmen, die een luidruchtig gesprek begonnen. Zij kwamen van de werkbank van den goudsmid en bleken te behooren aan een aantal schalmen van de weledelgeboren familie Goud-Doublé. Nadat zij eerst onderling wat gegicheld hadden, begonnen zij een discours met de gouden kettingen.

„Wat ben jij dum!” sprak een dikke schalm tot de fijne gouden ketting. „breek je nog niet?” „Wat zie jij bleek!” schetterde een andere schalm tot een ketting van mat-goud. „Wat zitten jullie vast aan elkaar!” riepen de doublé-schalmen in koor, „dat is zeker omdat jullie zoo zwak bent, dat je niet op je eigen beenen kunt staan! Wij zijn heerlijk vrij, wij hebben echt medelijden met jullie!” Een heel oude, wijze ketting, die beroemd was om haar zachtaardigheid en geduld, gaf hun antwoord. Zij trachtte de schalmen uit te leggen, dat een schalm op zichzelf geen betekenis heeft, maar alleen als onderdeel van een ketting een nuttige functie verkrijgt. Toen begonnen de schalmen, heel onbeleefd, luidruchtig te lachen. „Dat is misschien wel waar van zulke magere scharminkels als jullie, maar wij zijn dik en sterk.” De daad bij het woord voegend, greep een schalm een zwaar doublé horloge beet dat ook op de werkbank lag, doch het viel kletterend op den grond. Toen werd het stil....

Daarop zag ik in mijn droom, dat de goudsmid in zijn werkplaats kwam. Hij nam een tangetje en kneep de doublé schalmen, zoodat zij schreeuwden: „Au, au, wat doet dat pijn!” Maar de goudsmid stoorde zich daar niet aan. Hij boog ze eerst open met al de kracht van zijn geoeefende vingers en toen de schalmen elkaar in doodangst beetgrepen, kneep hij ze dicht. „Knap! Knap!” glerden de schalmen, terwijl zij zich wrongen van pijn. Maar de goudsmid bekeek tevreden zijn werk en hing er een prijsje aan: „Koopje! f2.50!” Toen begreep ik, dat eendracht zelfs aan het allereenvoudigste waarde verleent. En ik dankte, dat ik zelf geknepen was en pijn had geleden....

N. B.

dagschool. Hier mogen we er toch van uitgaan, dat er kinderen van geloovige ouders, dus verbondskinderen, aanwezig zijn, hetgeen toch op een Evangelisatiecursus en Zondagsschool veel minder het geval zal zijn. En nu is het waar, dat deze geschiedenissen geschreven zijn, opdat zij geloof, dat Jezus is de Christus, de Zoon Gods (Joh. 20:31), maar dit neemt toch niet weg, dat de Gereformeerde school geen Evangelisatie-instituut is (zie ook E. D. Kraan: „Gereformeerde Verbondsbeschouwing”, bl. 28).

Er is toch verschil en dat zal in de vertelling ook uit moeten komen.

De vertelling stelt den verteller voor drie eischen, zegt de Graaf.

1. De Geschiedenis is Zelfopenbaring Gods.
2. Er is tengevolge van den zondeval geen openbaring van genade, die buiten den Middelaar omgaat.
3. Indien men den Christus der Schriften voorstelt, vertelt men ook van het Verbond.

(Zie hierbij ook Kraan t.a.p. bl. 37, noot 3.)

Deze gedachten worden nu in de verschillende schetsen nader uitgewerkt. De bedoeling hiervan is niet, een zoo volledige schets te geven, dat men het maar voor het na-vertellen heeft. Daar wordt zeer terecht tegen gewaarschuwd. Wie dat doet, diens vertelling mislukt. Eerst moet men zelf met deze gedachten vertrouwd zijn, dan zal dat pas in de vertelling kunnen uitkomen. Zeker, dat stelt den verteller voor een zware taak, maar we vertellen ook de Schrift, het Woord van God! En daarbij moet het altijd om God gaan. We moeten de kinderen leeren vreezen voor den Heere. We kweeken toch geen hemelkijntjes, zegt de Graaf.